

E K Ō

回
向

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME

Nr 21

Zittaart 21

2419 Lille (Poederlee)

Maart 1983

België

HIROSHIMA TERUG

Hiroshima is een drukke industrie- en havenstad. Tussen de ontelbare hoge betontorens, druk verkeer en neonreklames dat de nacht er tot dag wordt. Mannen met aktetas stevig onder de arm kruisen vrouwen die boodschappen doen. De kinderen spelen, in de parken zitten paartjes te flirten en oude mensen te dommelen.

Toch ontplofte hier op 25 augustus 1945 de eerste "praktische" atoombom. Het aantal slachtoffers zal eeuwig onbekend blijven. Het puin is geruimd. De bomen zijn volwassen en hondjes heffen er wijsgerig de achterpoot tegen op,- zoals overal ter wereld de hondjes dat doen.

Toch is er in Hiroshima één hondje dat zoiets niet doet. Want het is slechts een schaduw hond. Hij zat DIE morgen naast z'n baas op de marmeren trap van een gebouw. Toen gebeurde het. Gebouw, man en hond zijn spoorloos. Enkel hun hiffeschaduw bleef in het marmer getekend.

Dat marmer is toen niet gesmolten. Maar dakpannen smolten wèl. En vloeiden als 'n kokende brij over de (dode of toch nog levende ?) mensen eronder. Nu liggen ze als brokken aardewerk in het "muzeum" en men ziet gevat in de amorfe materie, resten hersenpan en vingerkootjes,- als lichte rozijnen in een sombere kramiek.

We griezelen. De Oosterling zal hierbij glimlachen, glimlachen om niet te griezelen.

Wanneer ik opkijk, wat onscherp van die traan in mijn ooghoek, zie ik rondom mij de Japanse gezichten van mijn Hiroshima-vrienden, en die glimlachen.

En iemand zegt me *The important thing is not to die but to live.* En hoe langer hoe meer komen die woorden mij raadselachtig voor.

Hiroshima is niet dood. De grote kunst, zeg de burgemeester, is te overleven. Zelfs de atombom te overleven. En Hiroshima overleeft, met de roeping voor geheel de mensheid een waarschuwing te zijn : **WIJ HEBBEN HET OVERLEEFD. HET WAS EIGENLIJK OOK MAAR EEN ERG PRIMITIEVE ATOOMBOM. MAAR WAT ALS HET NOG EENS GEBEURT, HIER OF ELDERS : BIJ U ?**

En de vlam in Hiroshima's monument zal blijven branden, als een waak-vlam, zolang er op de wereld kernwapens zullen bestaan.

Zal die vlam ooit eens doven, vraag ik naTef. Dat zal van de mens afhangen, van de mens alleen. En Hiroshima is een teken van de dwaasheid van de mens.

De mens, elk mens, en de mens alleen bouwt zijn eigen toekomst. Dat leerde ons de Boeddha.

Maar zullen dan ooit de kernwapens verdwijnen ? Er is, eerlijk gezegd, weinig kans toe. Het gaat tegen de zin van de geschiedenis van de mensheid in. Pauselijke bullen hebben eens het buskruid veroordeeld, wetenschapsmensen zijn bijna gewelddadig opgekomen tegen het moordende wapen dat de spoorweg was, internationale accoorden veroordelen en verbieden giftgassen. Men praat er niet over, maar elke mogendheid heeft ze : de biologische en de chemische wapens.

Haalt het dan iets uit te streven naar "verbod" van kernwapens ? Zijn de betogingen en de plakkaaten, afgezien van mogelijke manipulaties en buiten hun lofwaardig verschijnsel van zelfbezorgdheid van de mens, doeltreffend ? Is die utopie haalbaar ?

En zou het z'n hebben enkel maar de kernwapens te verbieden omdat daarrond de grootste psychose geschapen werd ? De brisantbom, de napalmbom, de fosforbom, - moeten die niet verboden worden ? Hebben die niet, tot en met de laatste wereldoorlog, heel wat meer slachtoffers gemaakt dan de A-bom ? Dresden, Hamburg, Tokyo, Monte Cassino, Rotterdam, Mofset... zijn dan nu reeds vergeten namen ? Koerant worden zenuwgassen gebruikt, gisteren in Vietnam, nu in Afghanistan en godweet waar nog. In de onzinnige oorlog tussen Iran en Iraq worden honderden kinderen de mijnvelden opgejaagd.

Daarover geen betoging, geen plakkaat. Maar voor zeehondenbabies, wel.

En het gewone geweer, de lans, de blaaspijp, het zwaard, het mes. De knots was het eerste instrument van de oermens. Is "wapen" nog steeds synoniem voor "beschaving" ? Toen ik in mijn jonge jaren de Bijbel las, geraakte ik ontzet over Kains knots die met één slag één kwart van de mensheid zou gedood hebben...

Heeft het waarlijk z'n een wapen te veroordelen ? Stellen we ons een gerechtszitting voor : een gangster heeft met z'n revolver drie mensen neergeknald. Vonnis : de gangster gaat vrijuit, de revolver wordt tot levenslang veroordeeld...

Laten we dus ook proberen de kernwapens te doen verbieden. Dat zal alleszins ons geweten sussen, en misschien zelfs dat van de staatslieden. Maar laten we ons hierover zeker geen historische illusies maken.

We moeten ons toespitsen op de mens die het kernwapen gebruikt. En die mens, dat bent u en ik. Laten we ons niet begoochelen met onze "goedheid", onze "vredeswil" en ons "zoiets zal ik nooit doen".

Het gebruik van een wapen begint steeds in de geest van de mens. Zolang de geest van de mens niet gericht is op wijsheid en mededogen, zal die geest naar wapens blijven zoeken. En wapens, die vindt iedereen overal, tegen jan en alleman.

DE EDELHEID VAN HET LEVEN

(vervolg & slot)

Rev. Shōken Yamasaki

Prof. Emer. Ryukoku Universiteit, Kyoto

De vooruitgang in de kernwetenschappen draagt in zich de bedreiging van atombommen en meteen ook van de volledige uitroeiing van de mens. Is er dan nog wel een oplossing die ons, ook al is het maar één enkele stap, dichterbij een ware en blijvende vrede brengt? Persoonlijk geloof ik dat de filosofie van gemeenschappelijke eigendom van het leven hierop het antwoord is, en zoals vroeger reeds gezegd, als de inslag in het levensweefsel. Maar als dit de inslag is, wat is dan de schering?

Mijn leven van vandaag is de voortzetting van gisteren. En hopelijk zal het zich tot morgen voortzetten. Op een grotere schaal bekeken, betekent dit dat mijn leven in deze wereld de voortzetting is van een vroegere wereld en zich zal uitstrekken in een toekomstige wereld. Althans, dat is wat ik hoop. Maar aangezien er niemand is die dergelijke toekomstige wereld gezien heeft, zijn er velen die beweren dat het dwaas is te geloven in een toekomstig leven. Feitelijk is dit de denkwijze van een eenvoudige geest. Neem b.v. de omstandigheden binnenin een gezin. Ofschoon de kinderen geboren zijn uit dezelfde ouders, en zelfs wanneer het tweelingen zijn, zullen de niveaus van verstand, van gezondheid, van vreugde en leed niet aan elkaar gelijk zijn. Er kan wel een oppervlakkige gelijkenis zijn in gelaatsuitdrukking, in stemhoogte of in lichaamsbouw ten gevolge van overgeërfd kenmerken, zoals verklaard wordt in biologie en anatomie, maar dit zal toch geen verklaring kunnen geven voor de verschillen in houdingen tegenover het leven van deze kinderen.

Zelfs wanneer het om broeders gaat, zullen de genen die ze geërfd hebben van hun ouders zo verschillend zijn dat de éne 'wenselijke' genen ontvangt en de andere 'ongunstige'.

Een vriend van me had twee zoons; de oudste was kerngezond en stevig, maar de jongste, die wél erg verstandig was, leed aan astma en stierf nog heel jong. De jongste zoon zei dikwijls: "Waarom moet ik alleen aan astma lijden?" De arts die de jongen verzorgde legde hem uit dat het blijkbaar een erfelijk verschijnsel was, vermits ook zijn grootvader aan die ziekte leed. Nu kan het

wel zijn dat de arts tevreden was met zijn uitleg, maar toen de jongeman hem daarop vroeg om welke reden hij alleen zo'n gen gekregen had, moest de arts wel toegeven dat dit buiten het wetensbereik van de geneeskunde viel en dat enkel het religieuze beleven hierop enig antwoord kon bieden. Want de geneeskunde en de wetenschap kunnen wél het fysische verschijnsel verklaren, maar niet het waarom. De genetische wetten zijn geen absoluut antwoord.

Hu zijn er wel mensen die zeggen dat het toeval geluk en ongeluk bepaalt; dat de mensheid op de ene of andere manier door de wispelturige wind van het toeval aangedreven wordt en dat elk resultaat slechts toevallig is. Of sommigen zullen zich beroepen op het noodlot, b.v. op het ogenblik dat een mens geboren wordt en dat op dit ogenblik het gehele bestaanslot van die mens vastgelegd wordt; dat de mensen er zich niet bewust van zijn dat hun leven op sporen loopt en dat die sporen al sedert het begin zo gelegd zijn en dat er buiten die levensrails geen andere weg kan bestaan...

En dan zijn er natuurlijk ook diegenen die alle verantwoordelijkheid afschuiven op de Voorzienigheid; dat een bovenmenselijke kracht, als b.v. een God die de wereld schiep, heerst over de bestemming van 's mensen leven, en dat hij die een beter leven verlangt, hiervoor moet bidden tot die bovenmenselijke macht.

Shakyamuni Buddha heeft al deze speculaties als misplaatst verworpen. Net zoals er geen planten zijn die ontstaan zonder zaad, zo heeft ook 's mensen leven een oorzaak. En die oorzaak is niets anders dan ik-zelf. Wanneer 'ik' de wet van deze oorzakelijkheid begrijp, begrijp ik meteen ook dat 'ikzelf' de oorzaak ben van mijn leven op aarde. Dit is de eerste stap naar Boeddha's Verlichting.

De lange 80-jarige levensloopbaan van Shakyamuni liep ten einde. De discipelen verzamelden zich rond de Leraar en ondervroegen hem: "Wanneer gij heengegaan zult zijn, Verhevene, tot wie moeten wij dan gaan voor geestelijke toevlucht?"

De Boeddha antwoordde hun hierop met twee korte zinnen die heden nog vaak aangehaald worden. De eerste ervan is: "Wees een lamp voor uzelf." Wat betekenen deze woorden? Ze zeggen ons dat er in deze wereldse wereld niemand is waarvan men kan afhankelijk zijn dan zichzelf. Verstaat men dit goed, dan ziet men hierin dat elkeen aansprakelijk is voor zijn eigen daden. Vanuit het ethische standpunt, vraagt dit ons ons als een autonoom mens te gedragen, een mens die Emmanuel Kant een "vrije" noemde. Pedagogisch betekent dit een mens die bekwaam is zichzelf op te voeden. Meer dan 2500 jaar geleden had Shakyamuni Buddha al

geleerd dat zulk een mens de meest edele mens is.

Als we dit juist kunnen beseffen, kunnen we slechts beschaamd worden over ons grommen en klagen. We doen dat omdat we er niet bewust van zijn dat het heden de vrucht is van hetgeen we gezaaid hebben in het verleden. Wordt de wet van de oorzakelijkheid ons helder, dan kunnen we niet langer twistziek blijven of elke schuld aan de anderen wijten. Bovendien bereiken we hiermee het stadium dat alle vormen van bijgeloof meteen verworpen worden.

De mensen denken dat ze goed opgevoed en verstandig zijn, maar is dat wel zo? Kijk maar eens naar al die superstities die overal rondkruipen, zelfs in dit tijdperk dat zichzelf wetenschappelijk en modern noemt! Nog altijd laten de mensen hun oren hangen naar de stand van de sterren, naar waarzeggerijen, handlezen, bezweringen, voodoo, toverkunsten, talismans... telkens de dingen verkeerd gaan. En ook diegenen die zichzelf wijs en intelligent betitelen, plegen te zeggen dat hoewel zij zelf niet in al dat bijgeloof geloven, het geen zin heeft in te gaan tegen de vloed van 'volkssuperstities'. Maar wanneer iemand de lering van de Boeddha goed begrepen heeft, kan hij zich niet bij zulke dwaasheden neerleggen. Voor hem is er geen 'gunstige' of 'ongunstige' dag meer, voor hem zijn er geen 'voortekens' meer om zijn gedragingen te beïnvloeden.

Ik ben de verantwoordelijke partij. Goed en kwaad bega ik zelf. Mijn leven, de tijd van mijn leven wordt goed of slechts volgens mijn wilsdaden. Mijn wilsdaden en handelingen van vandaag zijn het zaad dat ik vandaag uitzaai om er morgen de vruchten van te oogsten. Daarom is het zo belangrijk dapper en moedig te leven. En in oprechtheid te leven! Niemand anders leeft mijn leven. Hij die een waardig leven leidt is degene die zijn leven veredelt. En dit zou de levenshouding van Boeddha's volgeling moeten zijn.

De tweede zin die de Boeddha bij zijn heengaan sprak, was: "Laat de Dharma uw licht zijn." Dat betekent dat de Leer in het leven de lichtbaken moet zijn, de wegwijzer op de levensbaan.

Maar ik heb mooi dapper te praten alsof ik wijs en verstandig was, hoe zwak word ik zodra er iets verkeerd gaat, wanneer de gezondheid me in de steek laat of wanneer er in mijn gezin oneenigheid ontstaat; dan verschalen en verwelken mijn mooie woorden en probeer ik de schuld van alles in andersmans schoenen te schuiven. Want zo ben ik nu eenmaal...

De wetenschappen hebben snelle vorderingen gemaakt. Redelijkheid, wijsbegeerte, verstand worden van de daken geschreeuwd. Dat is allemaal erg belangrijk voor de ontwikkeling van de cultuur. Maar het leven zelf is toch nog belangrijker ! Het Leven ligt voorbij en verder dan de woorden.

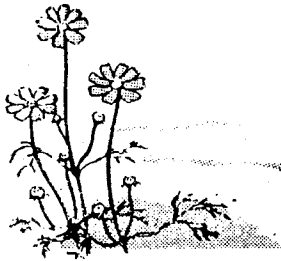
Bekijk ik mezelf, dan zie ik hoe ikzelf voortdurend de vergissingen en fouten die uit andermas ogen tranen, herneem en herhaal. En daarbij dan ook voortdurend mezelf verontschuldig.

De rol van het religieuze beleven is ons aan te zetten het hoofd te bieden aan de realiteiten die wetgeving, ethica of wijsbegeerte niet kunnen ontwarren. Het religieuze beleven herstelt de misstappen op ons pad, wijst ons de weg die we dienen te volgen en verlicht de baan die ons naar de ware Dharma voert. En het is daarom dat de Verhevene zelf : "Wees een lamp voor uzelf, laat de Dharma uw licht zijn."

Gedurende de twintig jaar die de jonge Shinran Shonin in studie en praktijk op Hiei-zan doorbracht, poogde hij tevergeefs de boelen van zijn ego en zijn ego-gerichte passies de doorbreken. En toch, hoewel de Leer intellectueel kon begrepen worden, hoe meer lichtstralen hij kon opvangen van de lamp van de Dharma, hoe meer hij geconfronteerd werd met dat afschuwelijke zelf. Zozeer dat hij uit wanhoop Hiei-zan verliet en dat zijn voetstappen hem leidden tot bij Meester Honen die de weg van de Nembutsu onderrichtte.

De leer van de Nembutsu van het heil door de Ander-Kracht geeft aan de mens, die zich anders hopeloos verloren en verdoemd voelt, deel aan het leven en het mededogen van Amida Tathagata, aangezien de wijsheid van de Boeddha werkzaam is onder de vorm van Namu Amida Butsu. De Nembutsu, NAMU AMIDA BUTSU, is de wenkende stem van Amida Buddha. Geboorte in het Reine Land is ons verzekerd door de eenvoudige aanvaarding van het diepe vertrouwen dat ons spontaan in accoord brengt met de Nembutsu van dankbaarheid voor Amida Buddha's grote heilswerking.

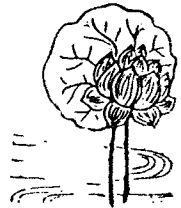
Het was in deze lering, die we Jodo Shinshu noemen, de Ware Leer van het Reine Land, dat Shinran Shonin ware vrede en bevrijding van alle angsten vond. Hij leefde voortaan, tot de hoge ouderdom van 90 jaar, in toewijding aan het verkondigen van Namu Amida Butsu. Kan er in het leven van de mens een grotere edelheid bestaan dan deze ?

HOE DE BOEDDHA HET ZAG

(12de vervolg)

DE VIER KENMERKEN

Om een goede benadering bij het vatten van de ware zin van ons bestaan mogelijk te maken, heeft de Boeddha natuurlijk gebruik moeten maken van een serie begrippen en termen, waarvan de ene voor ons klaarblijkelijk zijn en dus niet veel problemen opleveren; maar er zijn er andere bij die slechts na een zekere intellectuele inspanning en zeker na een degelijke emotionele in-leving, kunnen doorgond worden.

Eigenlijk is niets van dit alles "moeilijk" op zichzelf. Men mag niet zeggen dat het gaat om erg ingewikkelde gedachtengangen. Alles is "in zich" dood-eenvoudig. De ingewikkeldheid berust niet in de Leer, maar in de geest van de mens. Deze is complex, polyvalent, onberekenbaar, wispelturig. Kan men deze ingewikkeldheid van de geest overkomen, dan ontdekt men plots dat de Leer van de Boeddha zéér zéér eenvoudig is, als een mooi landschap dat zich in het licht uitstrekt, daár waar even tevoren onze geest zijn mist erover geworpen had. Of beter nog : we bekeken dat landschap eerst met een bril die we bedompt en vuil gemaakt hadden; is de bril schoongemaakt, dan kunnen we in alle eenvoud de schoonheid van het landschap bewonderen.

Daarbij komt dan ook nog dat de Lering van de Boeddha vaak inspeelt op diverse niveaus tegelijkertijd. Bij een oppervlakkige beschouwing, heeft men soms de indruk dat er tegenstrijdigheden oprijzen. En met dergelijke tegenstrijdigheden blijft men dan worstelen, totdat men de aard van het "andere" niveau door heeft.

Meestal is de leiding van een goed leermeester noodzakelijk om die *sprong* van het ene niveau op het andere te kunnen doen zonder de benen te breken. Het komt hierdoor dat men meemaakt dat zoveel mensen die het Boeddhisme enkel uit een boekje kennen, er zo vaak verkeerde opvattingen op na houden, zelf al staan ze er ontzettend sympatiek tegenover en noemen ze zichzelf wel "Boeddhist".

Uit de in het Boeddhisme frekwent gebruikte termen, nemen we er vier die men gebruikt om de kenmerken van het bestaande te omschrijven. Deze vier begrippen moeten ons dan ook een inzicht geven op de Boeddhistische denkwijze. Ze zijn een soort van sleutels, waarmee we de ware aard van het leven en van het levende weer wat beter kunnen ontsluiten :

- A. ANITYA (*Pāli* : aniccā) : veranderlijkheid
- B. ANĀTMAN (*Pāli* : anattā) : niet-eigenheid
- C. DUHKHA (*Pāli* : dukkhā) : lijden
- D. NIRVĀNA (*Pāli* : nibbāna) : uitdoving.

Een opmerking die we tevoren al maakten, moet ons nu zeker terug voor ogen blijven. Deze vier kenmerken staan niet afgezonderd, maar zijn alle vier zeer innig met en in elkaar vervlochten. Ze vloeien op natuurlijke wijze in elkaar over, overlappen elkaar en zijn niet zonder elkaar te denken.

Zonder al te diep of meer dan absoluut noodzakelijk op die samenhang in te gaan - want dat zou ons kunnen afleiden tot overbodige filosofische bespiegelingen - , is het opvallend dat de laatste twee vermelde kenmerken alleszins erg tegenstrijdig schijnen !

Dat alles veranderlijk is, vindt zijn oorzaak in het feit dat alles oneigen is. Die universele veranderlijkheid staat in onvermijdelijk conflict met onze zelf-waardering, die maar een zelf-begoocheling is maar die ons aanzet de niet-eigenheid psychologisch niet te aanvaarden. Deze weigering is de bron van het lijden . Maar de wereld van het lijden is echter in essentie niet verschillend van de wereld van het leedloze dat nirvana is. Het is immers onze levenshouding die het onderscheid schept. Verwerkelijkt onze geest echter de Verlichting, dan ziet hij het leven niet meer als lijden, maar als het leedloze heil, de uitdoving van het lijden, het nirvana.

Dat is heel in 't kort een samenvatting van al hetgeen we hiervóór gezien hebben. Het verschaft ons meteen ook een schema dat we kunnen gebruiken om de afzonderlijke kenmerken in de kijker te nemen. Maar we moeten er altijd aan denken dat het slechts om een schema gaat, waarin we onze beperkt, relatief woordgebruik moeten toepassen om zaken die verder gaan dan een woorden-waarheid uit te drukken en bijgevolg ontoereikend zijn.

A. VERANDERLIJKHEID

In de vorige hoofdstukken hebben we al rijkelijk over de vergankelijkheid gesproken : vergankelijkheid van de wezens, vergankelijkheid van de dingen, vergankelijkheid van de verhoudingen tussen wezens en dingen onderling.

Toch gaan we dat woord "vergankelijkheid" nu niet meer zo vaak gebruiken. Het is immers een woord dat ons hoofdzakelijk doet denken aan ondergang, vergaan, vernietiging, verdwijnen. En deze zienswijze is voor ons verder gebruik veel te beperkt geworden... Het is natuurlijk waar : we worden de veranderlijkheid der dingen en wezens rondom ons het scherpst gewaar wanneer we in onze omgeving onze mede-wezens zien ten onder gaan. Een sterfgeval in het gezin b.v. is voor elk van ons een wreed voorbeeld van ondergang, van vergankelijkheid.

Maar we moeten dan toch niet vergeten dat, in Boeddhistische zin, er geen vergaan is, maar wél een veranderen!

Het overkomt ons wel eens dat we de indruk hebben eindelijk iets gevonden te hebben dat boven de vergankelijkheid staat. Bekijken we deze "vondst" dan maar van dichterbij : we kunnen niets anders dan vaststellen -- als we eerlijk en oprecht met onszelf zijn !-- dat we ons heerlijk vergist hebben. Soms ook klampt men zich, tegen beter weten in, aan zo'n idee vast : dat geeft een tijdje troost en helpt ons ook weleens over een moeilijk moment heen.

Veranderlijkheid is dan ook een welgekend thema uit alle beschouwingen en bespiegelingen -- en niet alleen bespiegelingen van religieuze aard. Elke cel van ons lichaam wordt per seconde samengesteld en ontbonden; ze vernieuwt zich onophoudelijk en ze verouderd zonder verpozen. En of dit nu om de zeven jaren is zoals de volksmond zegt, ofwel om de secondenfractie zoals de biologie het ons zegt, - dat speelt heus geen rol.

Het lichaam als geheel heeft een beperkt bestaan dat vanaf het ogenblik van de conceptie onherroepelijk bestemd is om ten onder te gaan. Het verval, het verouderen begint reeds als we nog een foetus zijn, beweren sommige geriaters. Of dit lichamenlijk inderdaad zo is, weet ik niet. Maar ik kan wel stellen dat de veroordeling tot vergaan, tot ziekte, ouderdom en dood steeds virtueel aanwezig is.

Daar waar leven is, daar is potentieel ook het niet-leven, d.i. de dood en geheel zijn stoef van lichamenlijk verval, mee aanwezig. We leven met de dood.

Onze hedendaagse beschaving (? is dat woord wel juist ?) wijst de dood af, weigert het gezelschap van de dood in het leven te zien, speelt struisvogelpolitiek met de dood. Onze stervenden worden verbannen naar sterfhuizen, waaraan men weliswaar fraaiere namen geeft. Wie zegt aan de dood te denken, wordt met de vinger gewezen; met de dood naast zich leven, wordt als waanzin bestempeld. Men moet "leven" ! Evenzo verwerpt men de ouderdom, de mond vol over "derde" of "vierde leeftijd", ofdat die benaming er iets aan verandert... En ver van de eerbied die de vroegere culturen aan de hoge leeftijd betuigd hebben als aan "wijzere mensen", wordt ouderdom als een schaamte ervaren. En toegegeven : welke eerbied kan het oudje opbrengen dat na x liftings en ontelbare (kostbare) uren schoonheidssalon wil rondartelen als een 17-jarig fris ding ?

En ons leven duurt zo luttel weinig : iets meer dan 70 jaar als alles goed gaat en we passen in het statistische patroon. En zelfs honderd jaar is maar weinig.

Men sterft altijd te jong. Maar een boom heeft soms de kans langer te leven, - of een gebouw, of een berg, een zee, een zonnestelsel.

En de liefde ? Elk liedje zingt van eeuwige trouw. Maar de liefde duurt zelden iets langer dan het korte moment van orgasme. De tederheid kan soms wat langer duren, hoewel het dan al eens moeilijk wordt uit te maken wat echt tederheid en wat gewenning is.

De tijd van de onbezorgde jeugd (bestaat dat, een onbezorgde jeugd ?) is maar kort. De ouderdom kent al te goed zijn onvermijdelijke begrenzing.

Er zijn monumenten die de eeuwen al getrotseerd hebben. Men wijst op de pyramiden. Maar de pyramiden hebben heel wat van hun oorspronkelijke glans verloren . Het marmer van het Parthenon wordt weggevoerd door de watmen van de menselijke samenleving en haar technieken. Werelddelen rijzen uit de zee, verschuiven en verzinken weer, net als de kleinste denkbare deeltjes van elke materiële structuur. Er worden hemellichamen geboren, andere ontploffen en laten in het heelal zwarte gaten achter.

En hierbij hebben we ons beperkt tot heel concrete, reinstoffelijke zaken. Ons lichaam, zei de Boeddha, is nog wat ons het meest en langst blijvende schijnt. De rest : wat we ziel of geest of gemoed noemen, is dat niet nog méér veranderlijk ? We beschikken in ons bewustzijn over een functie die probeert alles nog aaneen te lijmen : het geheugen. Maar ook dat is zo subjectief, zo wispelmatig, zo onbetrouwbaar... en vooral : het speelt uit eigen-belang het spel van de zelf-begoocheling mee.

Ons karakter, onze houdingen, onze opvattingen, onze gedragingen, zijn die soms niet veranderlijk ? Neem onze gedachtengang : hoelang blijven we bij

éénzelfde gedachte stilstaan ? Is de gedachtengang niet als een wild ratelende razende motor die in het (schijnbaar) wilde de ene gedachte naar de andere op ons afvuurt ?

Zelfs wat men een "obsessie" of "idée fixe" noemt is slechts een warreboel van beelden die voorbijflitsen.

Springt ons bewustzijn niet van de éne gedachte op de andere, van de hak op de tak, zoals ons oud volksgezegde dat treffend weergeeft. Of zoals de Boeddha het zei : als een bende apen die van de ene boom op de andere, van de ene tak op de andere rondspringen, ongeordend, onophoudelijk ?

Of zijn we er met onze gevoelens beter aan toe ? Zit er daar niet wat blijvends is ? Hoe aandachtiger we onze uitingen, verschijningen, expressies, emoties onderzoeken, hoe beter we pogen dat onderbewuste van ons open te leggen, des te sterker ervaren we dan kenmerk van de veranderlijkheid van de wezens en van de dingen.

* *Een eenvoudige test, die we dagelijks proberen te herhalen :*

In onze omgeving zoeken we een vaste plek uit, waar we geregeld langskomen : een boom, een straathoek, een bushalte. Of binnen in onze woning : een schakelaar, een deurklink, een stopkontakt, een warmwaterkraan.

Telkens we aan die uitverkoren plek voorbijkomen of dat uitverkoren voorwerp aanraken, kijken we eventjes in onszelf. En we vragen ons stilletjes af of we de vorige keer (gisteren of zoëven, dat speelt geen rol) in ons net hetzelfde gevoel gevoeld hebben als nu ? Net dezelfde wil, dezelfde wens hadden als nu ?

Onoga jiji
Minori ni aeru

Yorokobi o
Yo no hate mademo

Tsutae yukanan

*Oh ! De vreugde zich zo gezegend te voelen
door zo'n diepe leer !*

*Laten we toch proberen die aan anderen
mede te delen*

tot aan het uiteinde van de wereld !

(Mevr. Yoshiko Ohtani)

GLOSSARIUM VOOR HET SHIN-BOEDDHISME (V)

GON-KYŌ (aangepaste leer)

Leringen aangepast aan de Individuele behoeften en verschillende begrips-niveaus.

Gezegd wordt dat de Boeddha 84.000 verschillende vormen van *gon-kyō* zou verkondigd hebben, telkens aangepast aan de spirituele vermogens van de toehoorders. Deze "aangepaste leringen" staan tegenover de "ware leer" (*shin-gyō*) die de rechtstreekse uitdrukking van de Dharma is, nl. de Leer van de Voortijdelijke Gelofte.

Volgens Shinran Shōnin zijn Hīnayāna en de traditionele Mahāyāna-doctrines *gon-kyō* doordat ze beroep doen op menselijke inspanning; enkel Jōdo-Shinshū is het "ware onderricht". Het drukt de waarheid direkt uit.

In *Mattōshō*, 1 geeft Shinran Shōnin een lichtelijk andere benadering van deze term: "Al deze leringen (nl. van Hīnayāna en Mahāyāna) zijn leringen van het Pad der Wijzen. Aangepaste leringen zijn die, welke de boeddha's en de bodhisattva's die reeds het boeddhaschap verwezenlijkt hebben, verkondigen doordat ze zich tijdelijk manifesteren in diverse gestalten; dat is de betekenis van "aangepast"."

GOSHŌ (de vijf families)

Sansk. *pañca-gotrāni*. Volgens de traditionele Mahāyāna-scholen (vooral Hossō), de 5 groepen van voelende wezens, ingedeeld volgens hun mogelijkheid en geschiktheid de Verlichting te verwezenlijken. Het zijn

1. de Toehouders (*Sravaka*) of volgelingen van het Kleine Voertuig,
2. de *Pratyekabuddha*'s of Boeddha's-voor-zichzelf
3. de *Bodhisattva*'s
4. de "onbepaalden" (*fujō-shō*)
5. de *icchantika*'s (Jap. *issendai*, zie aldaar) die niet de minste mogelijkheid hebben de Verlichting te verwezenlijken en bijgevolg door hun eigen daden gedoemd zijn in *samsara* te blijven ronddolen.

In navolging van de *Mahāparinirvāna-sūtra* en voortbouwend op het commentaar van Shan-tao, is Shinran Shōnin ervan overtuigd dat alle wezens redbaar zijn, ook de *issendai*, vermits de Gelofte-Kracht ongehinderd werkzaam is en dat zelfs geen boze daad of geen enkel ongunstig karma deze werkzaamheid kan opheffen. Shinran onderlijnt zelfs dat de Nembutsu-leer meer speciaal voor de *issendai* verkondigd werd.

GO-SHŌ-GYŌ (de vijf juiste praktijken)

Shan-tao vermeldt vijf praktijken die leiden tot Geboorte in het Reine Land:

1. het reciteren van sutra's
 2. de contemplatie van Amida en zijn Reine Land
 3. het hulde brengen aan Amida
 4. het uitspreken van Amida's Naam
 5. de innerlijke verering van Amida
- 1, 2, 3 en 5 zijn bijkomende handelingen (*jōgō*); enkel 4 is de "handeling van ware verzekering" (*shōjōgo*).

GUGAN (universele gelofte)

Volgens Shan-tao (*Hsüan-f Een, Jap. Gongbu*, eerste boek van Commentaren op Meditatie-sutra) : "Door *gugan* wordt bedoeld dat alle gewone wezens, ongeacht hun goed of slechts zijn, op gelijke wijze de Geboorte in het Reine Land deelachtig worden; dit is uitsluitend te danken aan Amida Buddha's Grote Gelofte, die als noodzakende oorzaak (*zōjō*) werkzaam is."

Welke van de 48 de eigenlijke "universele gelofte" is, wordt niet eensgezind beantwoord. Volgens één Jodo-school (*Jodo-Chinzei-shu*) is het de samengang van de 18de, 19de, 20ste en 35ste Geloften; volgens de *Jodo-Seizan-shu*, eveneens een Jodo-school, is het enkel de 18de Gelofte. Vermits naar de Jodo-Shinshu alle geloften culminerend en bevat zijn in de 18de Gelofte, stelt deze vraag zich eigenlijk niet.

In KGSS VI, stelt Shinran Shōnin dat "De Grote Sūtra meer bepaald de leer van de Poort van de universele gelofte is".

GUSHIN (dwaas persoon)

Teken van nederigheid, over zichzelf sprekend. Shinran Shōnin betitelt zich zo in *Tannishō II*. Hij zou *gu* gebruikt hebben om de diep in de mens wortelende onwetendheid (*mumyo*) aan te duiden. Dit levert een sleutel tot Shinrans opvatting van de mens en diens onwetendheid en onwaardigheid.

GUTOKU (onwetende kaalkop)

gu : dwaas, onwetend, ongeletterd

toku : kortharig, kaal ; term gebruikt voor mensen die uit de maatschappij uitgestoten zijn, paria's.

Naam door Shinran aangenomen na zijn verbanning in 1207. Door zichzelf met aandrang en geheel zijn verder leven lang *Gutoku* te noemen, geeft Shinran uitdrukking aan het diepe besef van zijn fundamentele onwetendheid, zijn onwaardigheid, zijn begrenzingen. Maar tevens is het een uitdrukkend om zich geheel over te plaatsen in Amida's onbegrensde Licht. Dit benadrukt hij door bij zijn naam de titel *Shaku* (lid van de clan van de Shākya's, volgelinge van Shakyamuni Buddha). Deze paradoxale samenvoeging omlijnt Shinran's religieuze positie.

GYŌ (praktijk)

Sansk. *caryā*, Ch. *hsing*. In tegenstelling tot de meeste religieuze tradities die nadruk leggen op "geloof" onder de vorm van dogma's, beschouwt het Boeddhisme de "praktijk" b.i. de realisering van de Leer in het dagelijkse leven, als de eerste noodzaak voor de Verlichting. In het Mahāyāna-Boeddhisme wordt de religieuze praktijk beschreven in 4 fases :

1. het vertrouwen in de geldigheid van een onderricht,
2. het intellectuele begrijpen van de inhoud van het onderricht;
3. de eigenlijke beoefening, waardoor de praktijk geïntegreerd wordt in het bestaande;
4. het verwezenlijken van de Verlichting.

Men onderscheidt doorgaans twee types van praktijken :

- a) de meditatieve praktijken : omvatten alle vormen van meditatie en concentratie (b.v. lotushouding, mantra's, visualisering van mandala's, bodhisattva's, boeddha's, godheden, andere denkconstructies, enz.)
- b) de niet-meditatieve praktijken : het volgen van ethische voorschriften (*śīla*), het houden van erediensten, het verrichten van rituelen, enz.

Welgekende vormen van Boeddhistische praktijken zijn o.a. het Edele Achtvoudige Pad, de Zes Paramita's, samatha- en vipasyana-meditaties, koan, zazen, enz.

Jōdo-Shinshū verschilt niet van de andere vormen van Boeddhisme door het benadrukken van de centrale noodzaak van een volgehouden praktijk. Toch wordt de "eigen-praktijk" beschouwd als zijnde onvermijdelijk bevestigd door driften en onwetendheid, die aan de basis van het bestaan liggen, zodat deze aanpak van de praktijk niet tot de Verlichting kan leiden.

Het Boeddhischchap kan enkel verwezenlijkt worden door de Wijsheid/Mededogen van de Voortijdelijke Gelofte. Bijgevolg is de "ware praktijk" die van het Boeddhischchap zelf (onder de mythische gestalte van Dharmakara Bodhisattva, zie *Hozō Bosatsu*) belichaamd in de Gelofte en haar werkzaamheid.

Wat betreft de opvatting van de praktijk (nl. op welke wijze Amida's praktijk de praktijk van de volgeling wordt), kent het Reine-Landboeddhisme een evolutie die zich over vele eeuwen uitstrekt. Strakkere vorm kreeg deze opvatting door Shan-tao; hij benadrukte de inbreng van het reciteren van de Naam als zijnde de heilshandeling bij uitstek vermeld in de 18de Gelofte, die hij interpreteert op basis van de Meditatie-Sutra.

Honen breidde Shan-tao's opvatting verder uit en beklemtoonde de Nembutsu als énige, uitsluitende en uitverkoren praktijk.

Shinran verheldert de natuur van de Nembutsu verder en noemt het reciteren van de Naam de 'Grote Praktijk', niet als praktijk van de volgeling, maar als de Praktijk die door Dharmakara (d.i. Amida in zijn oorzakelijke vorm) reeds vervuld werd. "Deze praktijk omvat dus alle praktijken; ze is volmaakt en doeltreffend in het opwekken van de Geboorte; daarom wordt ze de Grote Praktijk genoemd" (*Jōdo Monzui-jushō*). Voor Shinran is het uitspreken van de Nembutsu door de volgeling niets anders dan Amida's werkzaamheid in zijn gemoed. De Nembutsu wordt hierdoor de manifestatie van de Kracht van de Voortijdelijke Gelofte, vervuld en belichaamd in Dharmakara's praktijk.

Gyō als Nembutsu is dus zeker geen invocatie, want Namu Amida Butsu omvat geheel het leven in zijn onophoudelijk worden. Dat verklaart waarom D.T.Suzuki in zijn vertaling van KGSS, "gyō" vertaald heeft als "Living"; in zijn visie is de "Grote Praktijk" de absolute daad en de werkzaamheid bij uitstek van Amida.

In *Tannishō IX, 1-2* zegt Shinran: "De Nembutsu is voor de beoefenaar "niet-praktijk" (*hi-gyō*) en "niet-werk" (*hi-zen*). Het is doordat hij niet beoefend wordt uit eigen berekening (*hakarai*) dat hij "niet-praktijk" wordt genoemd."

GYŌJA (beoefenaar)

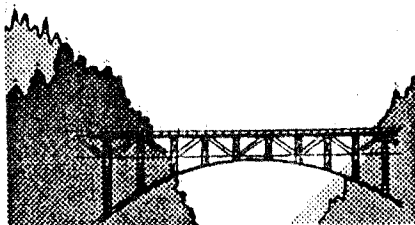
Sansk. *ācārin*. Wordt gebruikt in diverse betekenissen wat het toepassingsgebied betreft. Zo komt het woord in volksgebruik voor als 'zwerfmonnik', 'asceet die in de bergen leeft, enz.

Deze term wordt vaak door Shinran gebruikt, b.v. als *shinjin-no-gyōja* 'de beoefenaar van de diepe overgave', of *nembutsu-no-gyōja* 'de beoefenaar van de Nembutsu', om te beklemtonen dat het domein van de religieuze praktijk het dagelijkse leven is, vol plichten, rechten, verantwoordelijkheden, persoonlijke en sociale bindingen, emotionele en lichamelijke roerselen en alle problemen die oprijzen uit de poging een 'goed' leven te leiden. In deze wereld leeft de *gyōjan* niet beheerst door eigen plannen en berekeningen, maar geheel binnenin de werking van de Ander-Kracht.

BONDIG VERSLAG VAN SH. SHITOKU'S
WONDERBARE JAPANREIS

(vervolg en voorlopig slot)

Dinsdag 21.09.82 zou beslist één van de hoogdagen van Sh.Shitoku's Japanreis worden. Het programma vermeldt immers een receptie in de gloednieuwe gebouwen van de Ryukoku Universiteit. De oude behuizing, vlak bij de Nishi Honganji, dus in het oudste stadsgedeelte van Kyoto, is te nauw geworden en daarom werden in een voorstad ruime, moderne gebouwen opgetrokken. Puristen zullen wel klagen dat het erg aandoet als erg Amerikaanse architectuur...

Deze plechtigheid werd ingelegd ter gelegenheid van het verslag dat Zenmon Kosho Ohtani zou uitbrengen over zijn reis in Europa en de actuele situatie van Jodo-Shinshu in dit werelddeel.

Daar Zenmon eraan hield dat beide voorziene sprekers op hetzelfde ogenblik en tezamen op Ryukoku zouden aankomen (dat is iets van Japanse etiquette), ontbood hij Sh.Shitoku vooraf in zijn privé-vertrekken, om daarvandaan samen per luxe-slee naar Ryukoku te gaan. De nieuwe gebouwen zijn weelderig, naar Sh.Shiyoku's mening wat te weelderig, maar dat moet je d'r bij nemen!

De Zenmon werd er opgewacht door een schare prominenten van Ryukoku en andere universiteiten. Sh.Shitoku, veilig in de schaduw van zijn ere-hoofdabt, mocht in die eer delen, wat zijn reeds labiele bescheidenheid eens te meer een forse deuk gaf.

Het talrijke publiek luisterde met gespannen aandacht naar de uiteenzetting van de Zenmon. Aan de hand van slechts enkele nota's, schetste deze het ontstaan en de evolutie van de Jodo-Shinshu in Europa, vanaf de eerste pogingen van Rev. Harry Pieper in 1956, via de S.B.A. in Groot-Britannië, Jiko-ji Antwerpen, de 1ste en 2de Europese Shin-Conferenties, tot en met de inauguratie van twee tempels in Zwitserland (Shingyo-ji te Genève en Nembutsu-An te Rougemont).

Daarna was het de beurt aan Sh.Shitoku, met een uiteenzetting over de fundamentele verschillen tussen Christendom en Boeddhisme. Deze academische lezing werd in 't Engels gehouden, vermits de grote meerderheid van de aanwezigen een voldoende kennis van deze taal had. Na dit academische gedeelte, volgde de eigenlijke receptie, met een merkwaardig rijk Japans buffet. Sh.Shitoku had er het genoegen meerdere van zijn ex-professoren te ontmoeten, wat hem ten zeerste ontroerde; helaas bleek het aantal aanwezigen zo groot en de drukte zo intens, dat het moeilijk was tot uitgebreide gesprekken te komen. Dat is nu eenmaal het onheil verbonden aan recepties, in Japan zowel als in Europa of elders. Toch was het prettig kennismaken met boeddhologen van aanzien, zowel uit Japan, India als elders. Boeiend was alleszins het gesprek met Monshu S.S.Kibe, hoofdabt van één van de kleine Jodo-Shinshu obediënties naast de twee grote (Nishi Honganji en Higashi Honganji). S.S.Kibe heeft bovendien internationale faam verworven als astronoom. Monshu-astronoom Kibe bewees enkele dagen nadien een waardevolle dienst aan Sh.Shitoku, waarvoor deze hem hier nogmaals zijn dank uitspreekt.

Op woensdag 22 werd Sh.Shitoku in privé-audiëntie ontvangen door Monshu Koshin Ohtani, huidig en 24ste hoofdabt van Nishi Honganji, zoon en opvolger van Zenmon Kosho Ohtani. De nog relatief jonge man geeft blijk van een scherp

verstand en een royale bekendheid met Westerse toestanden en mentaliteiten. Hij spreekt even vlot als zijn vader Engels, maar mist wel de vertrouwdheid met Frans en Duits die Zenmon Kocho Ohtani wel heeft. Vanaf zijn investituur als hoofdabt, heeft hij zijn inzichten bekend gemaakt de Honganji qua structuur verder open te stellen voor het behandelen van maatschappelijke problemen en de begaanheid met het sociale verschijnsel op geestelijk niveau sterker aan te scherpen in functie van de realiteiten van de wereld van vandaag.

Op verzoek van de Monshu bracht Sh. Shitoku verslag uit over de activiteiten in Jikō-ji, over de werking van de diverse Europese Shin-centra en hun vooruitzichten. In dit verband stelde de Monshu talrijke pertinente vragen. Bij deze audiëntie waren aanwezig "kardinaal" Terada (de Honganji "minister" voor buitenlandse zaken), Rev. Ishihara (de 'supervisor' van het Honganji International Center) en Rev. Prof. Hisao Inagaki.

De volgende dag, donderdag 23 september, was Higan-hoogdag En in Honganji werd een bijzonder officie gehouden, gebaseerd op een oude Tendai-liturgie, met muziek (orkest, zang en reciet) uit de 8ste eeuw. Deze dienst duurde wel drie en een half uur, misschien wel kort t.o.v. bijvoorbeeld het Tibetaanse Boeddhisme of de "esoterische" Shingon-school, maar ongewoon lang in de vertrouwde Shinshu-optiek. Na afloop ervan, ontvoerde Prof. Rinsho Sasaki Rev. Ducor en Sh. Shitoku voor een uitgebreid tempelbezoek in het NW van Kyoto. Daar bevinden zich druk door toeristen bezochte kunstwerken, als Kinkaku-ji (het Gouden Paviljoen), Ryoan-ji (met de befaamde grint- en rotsentuin), Tenryu-ji, alle drie Zen-tempels ofschoon van diverse obediënties, de complexe Daikaku-ji (behorende tot een Shingon-school), alle indrukwekkend op historisch, cultureel en artistiek gebied.

Vrijdag 24 was dan weer een 'universitaire' dag, met een lezing in de Kyoto Women's University, gewijd aan de inhoudelijke mogelijkheden voor de Nembutsu-leer in het Westers cultureel patroon. En zoals steeds wordt de spreker getroffen door de intense aandacht waarmee de toehoorders een uiteenzetting volgen en optekenen. Er is b.v. niets ongewoons aan dat alle studenten in een klas niet enkel ijverig nota nemen, maar ook ieder zijn bandrecordertje het minste woord laat opnemen.

Maar het programma voorzag nog een verre reis en 's zaterdagsochtend vertrok om 8u.12 al de sneltrein naar Takaoka, aan de westkust van Japan. De weg voert langs de westelijke oever van het mooie Biwa-meer, langs geelgroene rijstvelden en daarin plots steil oprijzende bergen, net zoals je ze kan zien op de inkschilderijen. De Japanse Alpen hebben daar toppen van nabij en over de 3.000 meter, maar uitzicht en structuur zijn toch helemaal anders dan die van "onze" Alpen.

In Takaoka, op het station, wordt Sh. Shitoku opgewacht door een gezelschap aangevoerd door de altijd maar jonge en dynamieke Prof. Yamasaki, die hem de lokale Shinshu-prominenten voorstelt, waarbij in de allereerste plaats Rev. K. Doki, één van de promotoren van I.A.B.C. en erg betrokken bij de evolutie van Jodo-Shinshu in Europa. Na in Rev. Doki's tempel de traditionele o-cha (tee) met koekjes gedronken te hebben in een aangenaam gesprek, werd een kort bezoek aan de stad gebracht. Takaoka is een industriestad en werd dus op het einde van de oorlog platgebombardeerd. Vaak wordt, in de afschuw opgewekt door Hiroshima en Nagasaki, vergeten dat alle Japanse steden met "conventionele middelen" (meestal de vreselijke fosforbrandbommen) met de grond gelijk gemaakt werden. Toch moet absoluut vermeld worden dat de Amerikaanse luchtmacht twee uitzonderingen gemaakt heeft: de historische kunststeden Kyoto en Nara hebben niet één bom gekregen. Dat maakt toch wel wat goed...

De lezing zelf had plaats in de feestzaal van een middelbare technische school. Ook hier weer was het publiek één en al aandacht. Het is wel zo dat de meeste buitenlandse sprekers zelden buiten Tokyo, Nagoya of Kyoto geraken, zodat de mensen op andere plaatsen (en Japan is een land van grote afstanden !) met des te meer enthousiasme de gelegenheid te baat nemen om eens naar een stem uit verre contreien te luisteren. Toch krijgt men op geen enkel moment de indruk dat het gaat om een ongezonde benieuwdheid naar een "exotisch curiosium".

Zoals verwacht, besloot de dag met een banket, zo "Westers" mogelijk, aangeboden door een plaatselijke Jodo-Shinshu lekenorganisatie. Er werden prettige contacten gelegd en de vragen en antwoorden spetterden op en neer als een vlucht spreuwen.

's Anderendaags was het zondag; een heel gezelschap deed Prof. Yamasaki en Sh. Shitoku uitgeleide naar de trein. Niet zonder eerst 'n heel pak geschenken voor Jiko-ji met de gebruikelijke formaliteiten overhandigd te hebben. Van Rev. Azuka kreeg Jiko-ji een reeks prenten die het "Smalle Witte Pad" (Ekō nr 14, juni '81) voorstellen, van Rev. Doki een oude uitgave in vier delen van de Drie Reine-Landsūtra's .

Rond het middaguur al terug in Kyoto dank zij de "bullet-train", besloten Rev. Ducor en Sh. Shitoku, samen met Rev. Yamashita, een Amerikaans "minister" hier op studieverblijf, er eens op uit te trekken op zoek naar graf en mausoleumtempel van Rennyō Shōnin, de 8ste hoofdbabt (voor Jiko-ji bezoekers : hangrol links naast het altaar). Deze monumenten bevinden zich te Yamashina, ten ZO van Kyoto, de plaats waarheen Rennyō de Honganji-tempel overbracht onder druk van de omstandigheden. Ten gevolge van de intense bebouwing van die vroeger afgelegen voorstad, bleek deze plaats voor de drie vreemdelingen wel moeilijk te vinden en de geografische kennis van het trio werd zwaar op de proef gesteld. Uiteindelijk werd de grafsteen dan toch gevonden ! En in de nabijheid was dan ook de Yamashina-tempel : op de binnenplaats was er evenwel een eet- en drinkfeest aan de gang. Ons gezelschapje trof dan ook geen enkele 'priester' aan die de tempel kon openen, maar moest in de gauwte meerdere bekera sake die ten allen kanten aangeboden werden, wegwerken. Bindelijk, vóór dat de sake van een klein beekje een grote rivier kon worden, was er toch een dame die de tempel kon openstellen en het trio erin rondleiden. Langs een achterpoortje ontsnapte het vreemdelingentrio dan aan de overspoelende mede-vreugde van de feestvierders. Wie nog denkt dat de Japanners enkel maar gestress-te strakke gesloten samoerai-gezichten kunnen opzetten en enkel in hoofse beheersdheid spreken, die zou zo maar 'ns een volksfeest in Yamashina Hongan-ji moeten meemaken !

Terug tot priesterlijke ernst gekomen, maar reeds met een zekere loomheid in de benen, trok het gezelschap verder op zoek naar de mausolea van de 9de en 10de hoofdbabten. Men had ons gezegd dat het amper 10 wandelminuten verder was, maar anderhalf uur later had het trio nog steeds niets gevonden ! Wèl, en passant, een gevangenis bezocht waar het net opendeurdag (voor bezoekers, niet voor gedetineerden...) was. En toch, op inderdaad minder dan 10 minuten van ons vertrekpunt, werden de mausolea ontdekt : ergens achterin een tuinwijk, verlaten, zelfs verwaarloosd, wat in Japanse normen gewoon ondenkbaar is. De poort is zwaar vergrendeld, maar met 'n wipje ben je over de nog slechts 50 cm hoge muur. De kleine, intieme Nembutsu-hulde van de drie vreemdelingen hadden de mausolea zeker best gevonden.

Dan komt de laatste dag van het verblijf, maandag 27 september. Vanaf vroeg 's morgens gidst Prof. Rev. Sato Rev. Ducor en Sh. Shitoku naar Hino, Shinran's geboorteplaats. Prof. Sato is niet alleen : hij heeft een busvol dames bij,

de "vrouwenbond" van zijn tempel in de provincie. Het is een echte uitstap plus bedevaart en de dames zijn uitgelaten. De lezer make zich geen zorgen over de morele risico's waaraan de westerse 'reverends' zich blootstelden; het waren geen hupse dartelende jongemeisjes noch vreemd glimlachende geisha's, maar dames van een 'zekere' leeftijd, meestal blozende, luidpratende boerevrouwen (zoals Sh.Shitoku ze graag heeft...) waarvan de gierende pret merkwaardig afwisselt met een diepe vroomheid. Bovendien strijden ze met elkaar in vriendelijkheid om het de twee 'reverends' zo gezellig en aangenaam mogelijk te maken.

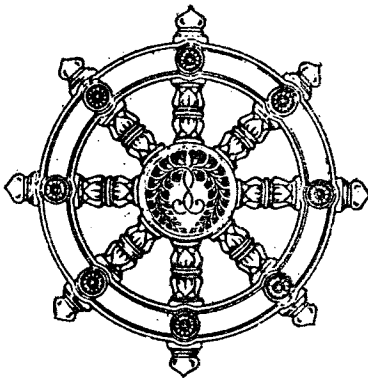
In de Hino-tempel, wordt Sh.Shitoku verzocht voor te gaan in de dienst met reciet van Junirai. Even later, bij het bezoek aan een nabije Shingon-tempel, is het Rév.Ducor die gevraagd wordt Sambutsu-ge te reciteren. Een fijn middagmaal in de zalen van de Hino-tempel wordt het gezelschap aangeboden. Dan gaat de excursie verder, met het bezichtigen van de ruime Mampuku-ji (hoofdtempel van Obaku-Zenshu) en de wonderlijk mooie Byodo-in, met zijn majestatisch, over het meer heenschouwende Amida-beeld. Beide tempels bevinden zich te Uji, eveneens ten ZO van Kyoto.

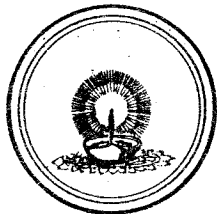
Bij het afscheid ontving Sh.Shitoku voor de teedrinkers in Jikō-ji, twee dozen Uji-tee, die door kenners als de beste van Japan betiteld wordt.

's Avonds was Sh.Shitoku nog te gast bij Wakafujikai, een literair-culturele kring van S.O.-leraars, met de jonge Rev.Kiyomoto als drijfkracht. Ook hier viel op met welke ernst een Japans Boeddhist kan luisteren en vragen stellen.

En de volgende ochtend, dinsdag 28 september, bracht Rév.Ducor een zwaar beladen Sh.Shitoku naar de bus. En de bus bracht Sh.Shitoku naar Osaka International Airport. En het vliegtuig bracht Sh.Shitoku naar Seoul Inter. Airport. En daar stootte Sh.Shitoku gewoonweg, als ware het niet aan de andere kant van de wereld, op z'n Oostenrijkse vriend Sh.Friedrich Fenzl, de Shin-verantwoordelijke voor Oostenrijk, die zopas het organiseren van de Conferentie te Scheibbs achter de rug had; hij kwam vanuit Taiwan, had wat pech gehad met vluchtregelingen en zat in Seoul geduldig te wachten op de terugreis naar zijn Salzburg.

Zo konden samen de Nembutsu-vrienden dan via Manilla, Bahrein, Djeddah en Zürich terugkeren, elk naar zijn Butsu-dan (Boeddha-huisaltaar) om daar in dankbaarheid te buigen en in zich NAMU AMIDA BUTSU te laten opbrcellen.

In het tweede hoofdstuk van zijn Kyō Gyō Shin Shō zet Shinran aan de hand van talrijke passages uit sutra's en commentaren voorop hoe de Nembutsu alle vormen van menselijke onwetendheid kan verdrijven en aldus de spirituele verlangens van de levende wezens tot vervulling brengt.

Maar in scherpe tegenstelling tot zijn meester Hōnen (of althans in tegenstelling tot de visie van Hōnen zoals die in de Jōdo-shū is overgeleverd geworden), kan Shinran niet aannemen dat het louter uitspreken van de Naam, als een mechanische verwoording, kan leiden tot de uiteindelijke verlossing, noch zelfs tot de verzekering van het verwezenlijken van deze verlossing.

Naar Shinrans opvatting blijft de materiële repetitieve handeling uitwendig en geldt dan als handeling van de recitant zelf, d.w.z. dat het een handeling uit eigen berekening ("eigen-kracht") is. De verwoordingsdaad die de Nembutsu is, kan zijn vervulling (volheid) enkel bereiken wanneer hij antwoord/vocale reactie is geworden op de natuurlijke werkzaamheid diep binnenin de recitant, een werkzaamheid die de spontane uiting van de "Ander-Kracht" is.

We zagen vroeger reeds dat het tweede hoofdstuk van Kyō Gyō Shin Shō eindigt met de 32 strofen van de Shōshin Nembutsu Ge. Deze situatie is evenmin aan enig toeval te danken als de opeenvolging zelf van de hoofdstukken of de opeenvolging van de woorden in de titel van het werk.

Deze verzen, die in het Jōdo-Shinshū ritueel zo'n belangrijke plaats innemen, staan immers juist op de plaats van ontmoeting, van contact en van overlapping van de kapitels gewijd aan de Juiste Praktijk (II) en aan de Juiste Overgave (III). Op deze plaats gelden ze als een symbool, als een aanduiding, als een bewegwijzering. Hiermee wordt geïllustreerd hoe in de Nembutsu de begrippen van "religieuze praktijk" en van "vertrouwensvolle overgave" samenvallen.

Er is dus, naar gelang van het standpunt dat men inneemt, de Nembutsu als praktijk (d.i. het uitspreken van de Naam) zoals beklemtoond was door Hōnen; - maar daarbij eveneens de Nembutsu als belichaming van de Overgave.

Dit typisch Shinranse perspectief vertegenwoordigt een geheel nieuw evolutie-stadium in de Nembutsu-lering en verklaart de centrale positie die de 18de Gelofte inneemt.

Als heilsmiddel wordt de Nembutsu gekoppeld aan de innerlijke, oprechte, diepe overgave. Bij Shinran is aldus tussen de Nembutsu als verklanking van de Naam en de overgave (*shinjin*) een mystieke band ontstaan.

Traditioneel gezien is, tot Shinran, de Leer van de Boedha steeds opgevat geworden als een opeenvolging van drie Leeraspecten: de doctrine (als verkondiging), de praktijk (het beoefenen van de Leerinhoud) en de verwezenlijking (*nirvāṇa*). Het is uit de kennis van de Leer dat de volgeling de overtuiging, de wil en de energie put om de praktijk(en) te verrichten, waarmee hij dan hoopt zijn geestelijk doel te bereiken: het uitdoven van het lijdensbestaan, de Verlichting, het Boedhaschap.

Shinran breekt met deze traditionele benadering. Het blijft een open vraag of hij bewust was van deze breuk. Zijn bekommernis om zijn vaststellingen te staven aan de hand van overtalrijke passages uit de schrifturen, doet het vermoeden

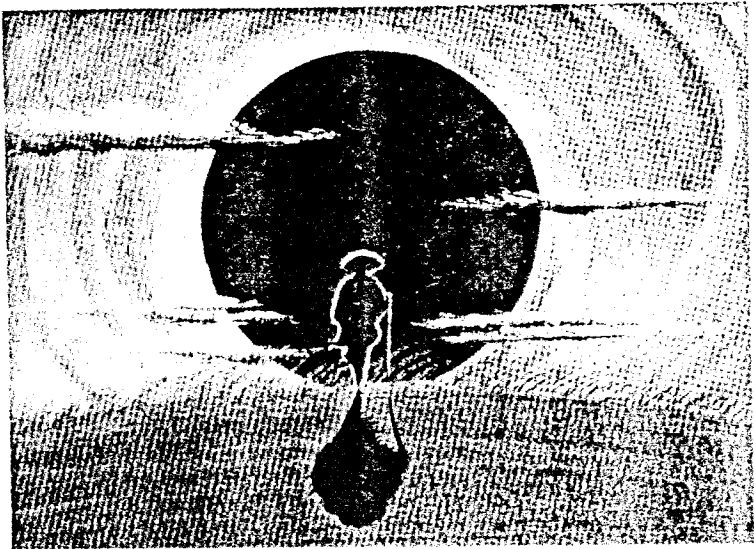
rijzen dat hij inderdaad bewust was van de nieuwe aanpak die hij voorstond. Anderzijds mag men uit deze aanpak ook concluderen dat hij de intieme overtuiging koesterde dat zijn visie ook die van de schrifturen was, of althans als een secundaire conclusie ervan diende beschouwd te worden.

Voor Shinran immers vertegenwoordigt de Nembutsu de kristallisering (D.T. Suzuki gebruikt de term *objectification*) van de Boeddhistische Leer in zijn omvattende integraliteit (eerste aspect van de Nembutsu). Wat de vocale praktijk van de Nembutsu echter betreft : hij ziet die nu onder een zeer speciale belichting . Voor hem is de Nembutsu het raakpunt van de overgave en van de praktijk. Het is deze éénwording die de diepere verklaring inhoudt van het inlassen van de waarschijnlijk reeds vroeger bestaande grondtekst van de Shō Shin-ge tussen het tweede en het derde hoofdstuk.

Shinran laat trouwens geen gelegenheid voorblijgaan zijn standpunt ruim te verduidelijken in het 3de hoofdstuk (de Juiste Overgave) van Kyō Gyo Shin Shō. Daar zegt hij b.v. (III,50) :

"De diepe overgave (*shingyō*) gaat noodzakelijkerwijze samen met (het uitspreken van) de Naam (*myōgo*). Welnu, (het uitspreken van) de Naam gaat niet altijd samen met de overgave, uitdrukking verwekt door de Gelofte-Kracht."

Deze, op 't eerste gezicht wat complexe, maar alleszins kapitale passage toont aan hoe kritisch Shinran wel stond ten opzichte van de mechanische herhaling van de Nembutsu. Voor hem is immers de ware verklanking van de Nembutsu (de Ander-Kracht Nembutsu) een vertolking van de vertrouwensvolle overgave, maar niet een doelgericht heilmiddel. Wel benadrukt hij dat er geen praktijk in de ware zin kan bestaan buiten de voorwaardeloze overgave aan Amida's Voortijdelijke Gelofte !

LINH-SON : NIEUWJAAR

Op zaterdag 26 februari vierden de Viëtnamezen hun Nieuwjaar. En in de Brusselse Jennerstraat flapperden honderden Boeddhistische wimpeltjes in de frisse wind. In nr 7, waar de Linh-Son tempel gevestigd is, gonsde het van vrolijke stemmen.

Niemand minder dan Z.E. Thich Huyên Vy, overste van het Linh-Son klooster te Joinville-le-Pont, bij Parijs, en verantwoordelijke voor de opleiding van Viëtnamese bikshu's over geheel de wereld, kwam deze feestelijke dag nog feestelijker maken.

Op het middaguur werd aangezet aan een overvloedige en verfijnde dis. Daarna begon de eigenlijke religieuze ceremonie, waarbij Thich Huyên Vy een indrukwekkende lering gaf over de oorsprong van het lijden.

Samen met de heer Jean Ricard, voor de Theravada-groep, was Sh.Shitoku op deze heuglijke dag te gast. Met dankbare vreugde nam hij deel in de *Nam-mô A-Di-Dà Phât*, Viëtnamees tegenhanger van Namu Amda Butsu.

BOEKEN EN BROCHURES

European Shin Series

1. *Shin-Boeddhisme* (BF 50 / Hf1 4)
2. *Le Bouddhisme Shin* (BF 50)
3. *Report of the First European Shin Conference* (BF 150 / Hf1 11)
4. *K.G.KELL : Die Sieben Patriarchen der Jodo-Shinshu* (BF 100 / Hf1 8)

Bukkyo Dendo Kyokai

The Teaching of Buddha

- 1-talig Engels, genaaid (BF 100 / Hf1 8)
 - id. gebonden (BF 150 / Hf1 10)
 - 2-talig Engels-Japans, gebonden (BF 200 / Hf1 13)
 - 2-talig Engels-Frans, gebonden (BF 200 / Hf1 13)
 - (1 ex. !)
 - 1-talig Spaans, gebonden (1 ex.!) (BF 150 / Hf1 10)
 - 1-talig Portugees, gebonden (1 ex.!) (BF 150 / Hf1 10)
- Exemplaren met Duits, Italiaans of Koreaans worden verwacht. Een Nederlandse versie zou nog dit jaar in druk gaan.

Shin Translation Series

Werken van Shinran Shōnin, in 't Engels vertaald door het Honganji International Center, met goed gestoffeerde inleidingen en zeer uitgebreide verklarende nota's.

1. *Notes on Once-Calling and Many-Calling* (nog 1 ex.!) (BF 120 / Hf1 9)
2. *Notes on the Inscriptions on Sacred Scrolls* (BF 120 / Hf1 9)

The Pure Land

Journal of European Shin Buddhism

Bijdragen hoofdzakelijk in 't Engels. Verschijnt halfjaarlijks. Reeds

zeven nummers verschenen. Stukprijs tegenwaarde US \$ 2.00. Vroegere nummers zijn nog verkrijgbaar.

De Simpele Weg

Catalogus van Jikō-ji Tempelbibliotheek (BF 50 /Hf1 5)
Tekstboek voor Boeddhisme (ten gebruike van de studenten
van de F.V.G., Antwerpen) (BF 150 /Hf1 12)

Aansluitend bij dit Tekstboek, wordt in functie van de cursus, ook een "Syllabus FVG : Boeddhisme" uitgebracht. Op dit ogenblik zijn reeds een 30-tal pagina's gepubliceerd : I. Voorgeschiedenis van het Boeddhisme; II. Structuur en Bronnen; III. Pali Kanon; IV. Mahāyāna Kanons; V. De Boeddha : Leven en Legende; VI. De Vier Edele Waarheden - Eerste Edele Waarheid; VII. Tweede Edele Waarheid.

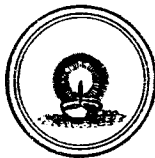
Wie in deze syllabus belang stelt, contactere het Centrum.

Bij een nazicht van de bibliotheek kwam nog 1 exemplaar van Jean Eracle, "L'Amidisme - Un Bouddhisme pour Tous" boven water. Is er belangstelling voor ?

Dubbel gebruik bleek ook voor een merkwaardige en kritische uiteenzetting over de Mahaparīnirvana-sutra : K.Yamamoto, Mahayanism. Interesse ?

Ook diverse brochures zijn beschikbaar, evenals overdrukken van diverse lezingen (zie hierover Ekō 20).

Van talrijke kanten bereikten ons giften van boeken voor de tempelbibliotheek. Een hartelijke dank aan alle milde gevers uit Vlaanderen, Brussel, Wallonië, Nederland, Duitsland en Japan !

I.A.S.B.S.

De belangstellenden voor de Intern.Ass. of Shin Buddhist Studies die de wens uitgesproken hebben deel te nemen aan de Conferentie te Kyoto begin september, zullen rechtstreeks vanuit Japan gecontacteerd worden met het oog op onderdak e.d.m.

Het is nu nog niet te laat om deel te nemen. Formulieren te verkrijgen via het Centrum voor Shin-Boeddhisme.

MARIEMONT

Waar blijft de Nationale Boeddhistendag ? Gaat-ie wel door ? Natuurlijk, maar dit jaar zal hij niet kunnen samenvallen met Vesakha. Door een bijna ongelooflijk samenspel van omstandigheden, blijkt 11 juni de vroegst mogelijke datum te zijn. Maar op bevestiging moet nog gewacht worden. Wie komen wil, reserveer alvast die dag. Bevestiging komt wel op een af andere manier, samen met het programma dat nog in wording is.

* **MARIEMONT** : zaterdag 11.06 11 u. stipt ingang park !

JIKŌ-JI : ROOSTER VAN DE BIJeenKOMSTEN

Za 12.03 15 u. Memor.Eug.Verpoest	Di 10.05 20 u.
Di 15.03 20 u.	Di 25.05 20 u. Gotan-E (4)
Di 22.03 20 u. Higan-E (1)	Zo 29.05 10 u.
Di 29.03 20 u.	Di 07.06 20 u.
Za 16.04 15 u. Hanamatsuri (2)	Di 14.06 20 u.
Di 19.04 20 u.	Di 21.06 20 u.
Di 26.04 20 u.	Di 28.06 20 u.
Vr 06.05 20 u. Tempeldag (3)	

- (1) *De Lente-Higan is een bijzondere devotionele periode.*
- (2) *Hanamatsuri : gedenkdag van Shakyamuni's geboorte, meteen ook feest van de bloemen en van de kinderen. Deze plichtigheid gaat NIET in Jikō-ji door, maar ten huize van Sh.Shitoku te Poederlee-Lille. Alle gegadigden worden verzocht zich vooraf kenbaar te maken, met het oog op de absoluut noodzakelijk bewegwijzering ! Gelieve mede te delen met hoeveel personen (volwassenen + kinderen) men het inzicht heeft te komen. Iedereen zal afzonderlijk ingelicht worden. (Lille-Poederlee ligt een 40 km ten ONO van Antwerpen en wordt best bereikt via E 3 afrit 21 "Lille", maar nadere aanduiding van de verder te volgen weg is een noodzaak). Bijdrage in de onkosten : zo mogelijk, wat bloemen, maar zeker vroege in het gemoed.*
- (3) *Op 6 mei 1979 werd Jikō-ji plechtig ingehuldigd door Rev.K.Miyaji in naam van Zenmon Kosho Ohtani.*
- (4) *Gotan-E : gedenking van Shinran Shōnins geboorte.*

A L'INTENTION DE NOS AMIS LECTEURS FRANCOPHONES

Vous aurez pu remarquer que le présent numéro de Ekō s'est agrandi de quelques pages. Il faut espérer que cette extension pourra continuer et nous permettre d'insérer davantage d'articles complets sans devoir les découper en deux ou plusieurs "tranches".

Nous regrettons sincèrement que notre publication en français n'ait pas encore pris corps. Il faut cependant avouer qu'un certain manque de réaction n'est pas fait pour nous encourager à nous lancer dans cette entreprise qui exige des efforts et aussi des frais supplémentaires. Il est inopérant de se plaindre d'un manque de littérature tant qu'on ne fait pas le petit effort de la susciter et de la stimuler...

L'éditorial du présent numéro est une réflexion sur ce que Hiroshima et la bombe du 25 août 1945 peuvent représenter pour l'humanité. Selon l'auteur, cet impact est avant tout à considérer comme un signe de la bêtise humaine. C'est donc en premier lieu sur l'esprit de l'homme, c'est-à-dire de chacun de nous, qu'il faut agir bien plus que sur une interdiction de l'arme, qui n'est pas fin en soi, mais seulement un instrument. S'il n'est pas inutile de manifester une certaine réprobation par rapport aux armes nucléaires, ce n'est cependant pas à ces seules armes qu'il faut se limiter. Il s'agit de ne pas confondre l'arme et le meurtrier : imaginez-vous une cour d'assises qui condamnerait l'arme du crime à la réclusion à perpétuité et laisserait courir l'assassin...

Du Rév. Prof. Yamasaki : Le seconde partie de son article "La Noblesse de la Vie". Les progrès scientifiques et sociaux ne parvenant pas à résoudre les problèmes cruciaux de l'existence, c'est à la spiritualité que l'homme doit avoir recours. Or, dans l'éventail des religions, il n'y a que le Bouddhisme qui ne soit pas en contradiction avec les acquis de la science et qui tienne pleinement compte du rôle social de l'être humain. C'est surtout le Nembutsu qui donne à l'être sa justification et à la vie sa noblesse.

Dans la série consacrée à l'optique bouddhique, le sujet traité concerne cette fois les quatre caractéristiques de l'existence : l'impermanence, le non-moi, la souffrance et la libération. Le "gros morceau" du Glossaire parle de la Pratique (Gyō) et de son évolution dans les écoles de la Terre Pure, pour aboutir à la conception du Nembutsu qui n'est plus pratique en soi, mais reflète et fruit de la Grande Pratique du Bouddha. Ce n'est pas le 'pratiquant' qui pratique, mais seulement le Bouddha qui pratique au travers du pratiquant.

Sh. Shitoku termine le récit de son voyage au Japon en septembre passé. Il est encore tout ébahi de l'intérêt et de l'attention que ses auditeurs nippons, aussi bien les simples 'paroissiens' que les 'académiques', ont réservés à ses exposés. Il leur en est d'autant plus reconnaissant qu'il n'a, à aucun instant, eu l'impression d'être regardé comme une "bête exotique".

L'horaire des offices du Jikō-ji, en page 23, comporte un cas spécial : la festivité du Hanamatsuri, fête de la naissance du Bouddha Shakyamuni et en même temps fête des fleurs et des enfants, aura exceptionnellement lieu au domicile de Sh. Shitoku. Chaque sympathisant y est cordialement invité, mais il importe d'annoncer sa participation au préalable en mentionnant le nombre de personnes adultes et d'enfants. La situation précise du domicile de Sh. Shitoku (avec petit dessin et voles d'accès) sera ensuite communiquée : c'est à env. 40 km au ENE d'Anvers par l'autoroute E 3, sortie 21 "Lille", mais à partir de là, un plan détaillé est absolument nécessaire si l'on ne veut pas se perdre dans les méandres labyrinthiques de la Campine....

Principieel bepaalt het CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME noch bijdragen noch lidgeld noch abonnementsgeld. Het Centrum en de onafhankelijke Shin-Tempel JIKŌ-JI zijn financieel en organisatorisch autonoom : hun werking is dus afhankelijk van UW medewerking, UW waardering en UW giften.

Onze bankrekening (voor België) is 417-5028151-32 (Centrum voor Shin-Boeddhisme, 2419 Lille). Voor Nederland en buitenland : postrekening 000-0173766-39 (A. Peel, B-2419 Lille, België).

JIKŌ-JI : TEMPEL VAN HET LICHT VAN MEDEDOGEN

Grote Beerstraat 69 - 2000 Antwerpen
(zie pag. 23 voor bijeenkomsten; ook op afspraak)

CENTRUM VOOR SHIN-BOEDDHISME Contact : Rev. Shitoku A. Peel
Zifftaart 21 - 2419 Lille (Poederlee) - België
tel. (014) 22 12 42

